

**SPORT@
SCHOOL**

Het digitale 'plug and play' lespakket *Sport@School*

Sportoverstijgende thema's voor in de les,
sportlessen en een afsluitende sportdag

Vanaf het begin van dit schooljaar is het lespakket Sport@School gratis beschikbaar voor groeps- en vakleerkrachten in het (primair) onderwijs. Dit digitale lespakket dat in samenwerking met KlasseTV ontwikkeld is, is geschikt voor de groepen 5/6 en 7/8 en probeert een zestal theorie- en sportlessen inhoudelijk te koppelen.

Door: Jorg Radstake

Niet de sporten, maar juist sportoverstijgende thema's staan centraal, die uitermate relevant zijn voor de ontwikkeling van ieder kind. Zo worden de verschillende thema's als 'Lekker in je vel?' ingeleid door een praatplaat (voor groep 5/6) of door een video (voor groep 7/8) als 'opwarmertje'. Daarna kan de (groeps) leerkracht aan de hand van het voorgestructureerde lesblad, inclusief individuele en/of groepsopdrachten dieper op het thema ingaan. Natuurlijk kan de gymles op dezelfde dag en/of in dezelfde periode gaan over hetzelfde thema. Ook hiervoor zijn de lessen compleet uitgewerkt. Al met al een 'plug and play' concept waarin verschillende motieven om actief te sporten en bewegen op een

leuke en uitdagende wijze in het onderwijs gebracht worden.

Discrepantie of niet?

Vanuit de breedtesport- en BOS-impuls, maar ook binnen de Alliantie School&Sport en daaruit voortvloeiende combinatiefunctieregeling wordt steeds vaker geïnvesteerd in het structureel verbinden van sport en onderwijs. En dat is zeer positief te noemen! Nogal tegenstrijdig aan deze positieve ontwikkeling lijkt sport en bewegen bij de beleidsbepalers op de scholen voor primair onderwijs meer en meer naar de achtergrond te verschuiven. Taal, lezen en rekenen staan centraal, terwijl bewegingsonderwijs toch ook echt een

leervak is. Weliswaar van een ander karakter, maar waar leren alle kinderen anders (beter te) bewegen? Maar ook in samenwerking met de lokale verenigingen is een brede sportkennismaking-/oriëntatie van belang om ieder kind de kans te geven op zoek te gaan naar zijn/haar sport. De sport waar hij/zij het meeste plezier aan beleeft. Is dat ook geen (verlengde) doelstelling van het onderwijs?

Schoolactieve sportverenigingen als Sportstimulering 2.0

Op dit moment ondersteunen veel sportbonden hun verenigingen om schoolactief te worden en op lokaal niveau (meer) samen te (gaan) werken met het onderwijs (zie ook

LO4, 2010 en LO4, 2011). Naast (extra) verenigingsondersteuning, een mogelijke financiële vergoeding en deskundigheidsbevordering hebben veel van de betrokken bonden in samenwerking met de SLO sportkennismakingsmappen ontwikkeld. Deze zijn in eerste bedoeld om de verenigingen te helpen met het verzorgen van passend sportaanbod aan onderwijsgroepen, maar geven tegelijkertijd aan dat er een meer eenduidige visie bestaat tussen bewegingsonderwijs en sport aan onderwijsgroepen. Ons doel is dan ook om op lokaal niveau sportverenigingen en scholen te verbinden. Vanuit deze projectmatige samenwerking tussen sportbonden onder leiding van NOC*NSF is ook het lespakket Sport@School voortgekomen. Uniek in de samenwerking door sport(tak) overstijgend denken, waarin ook de verenigingen natuurlijk een grote(re) rol kunnen spelen (zie www.nocnsf.nl/sportenonderwijs).

Het lespakket Sport@School

Het is een multimediaal lespakket boordevol sportplezier voor de groepen 5 t/m 8, waarin sportoverstijgende thema's centraal staan (zie bijlage 1). Het bevat naast een uitgebreide handleiding onder meer praatplaten, video's, compleet uitgewerkte theorie- en sportlessen en een draaiboek voor een (echte) sportdag. Daarnaast is er een schat

aan bronmateriaal van tien verschillende sportbonden met bijvoorbeeld extra videomateriaal, sportlessen en achtergrondinformatie in tekst en beeld. Natuurlijk sluit dit lespakket ook naadloos aan bij de verplichte kerndoelen en is rechtstreeks te vinden via www.klassetv.nl/sportschool en is -na (gratis) aanmelding- ook helemaal gratis beschikbaar. >>

les	thema
1	Sport is fun!
2	Sportiviteit en respect
3	Lekker in je vel?
4	Trots en sterk
5	Samen ben je sterk
6	Jouw sport in de buurt

Bijlage 1: de sportoverstijgende thema's

Introductie door groepsleerkracht

Je laat een gele en een rode kaart zien. Vraag de kinderen of iemand weet wat deze kaarten betekenen. Leg uit dat de gele kaart niet in elke sport hetzelfde betekent. Veel kinderen kennen gele en rode kaarten waarschijnlijk wel van het voetbal. Een gele kaart is in die sport een waarschuwing en een rode kaart betekent definitief het veld uit. Ook bij handbal en rugby betekent rood: definitief het veld verlaten. Lang niet bij alle sporten geeft de scheidsrechter een kaart als straf op een overtreding. Er zijn sporten waarbij een tijdstraf geldt: bij bijvoorbeeld basketball, waterpolo en ijshockey mag een speler een tijdje niet meer meedoen. Hij moet dan even op 'het strafbankje' zitten.

Kern praatplaat en rollenspel

De leerlingen kijken klassikaal naar de praatplaat. Daarna maakt elke leerling individueel opdracht 1 op het werkblad. Opdracht 2 bereidt de leerlingen voor op een rollenspel. Het rollenspel spelen ze in groepjes.

Opdracht 1

- wat zie je op de praatplaat voor sportief gedrag?
- wat is niet sportief?
- heb jij weleens meegemaakt dat iemand niet sportief was bij het sporten, de gymles of op het schoolplein?
- en heb je weleens meegemaakt dat iemand juist wel sportief was?
- moet je ook sportief zijn als je op het schoolplein een spel speelt? Waarom?

Opdracht 2

Op het werkblad is een rollenspel in groepjes van vier of vijf leerlingen. Elk groepje kiest een omschrijving van een situatie uit die ze gaan uitbeelden. Er zijn negen situaties (zie twee voorbeelden hieronder) omschreven, die worden niet allemaal uitgespeeld. Sommige situaties zijn eerlijk en sportief, andere juist niet. Dat moet in de toneelstukjes terug te zien zijn. Elk toneelstukje mag maximaal twee minuten duren. De groepjes mogen tien minuten oefenen. De kinderen laten de toneelstukjes aan elkaar zien. De kinderen letten bij elkaar op wat ze zien: is het sportief en respectvol of juist niet? Na elk toneelstukje bespreekt u dit na. Herkennen de leerlingen de sportieve en onsportieve situaties? Vraag bij de onsportieve situaties ook aan de leerlingen hoe je het wel sportief kunt oplossen.

Toneelstukje 1

Een paar kinderen uit een team hebben net een volleybalwedstrijd gespeeld. Ze gaan naar huis. Een kind komt thuis en zijn/haar zus vraagt: 'Heb je gewonnen?' en 'Met hoeveel?'. 'Speelde dat meisje met die paardenstaart mee bij de tegenstander? Die is slecht hè?' Kind geeft antwoord. Moeder vraagt: 'Hoe was je wedstrijd?' Kind geeft antwoord.

Toneelstukje 2

Twee teams spelen een hockeywedstrijd. De wedstrijd is afgelopen. De spelers geven elkaar een hand, de verliezers feliciteren de tegenstander met de overwinning. De spelers halen hun spullen op in de kleedkamer. Daarna gaan ze naar het clubhuis. Alle spelers drinken limonade met hun eigen team en met de tegenstander. Eén kind is jarig. Hij trakteert zijn teamgenoten en ook de tegenstanders.

Contact:

Jorg.Radstake@noc-nsf.nl

Op onze website is een introductiefilmpje te zien. Ga naar kvlweb.nl.

Een theorieles: sportiviteit en respect (les 2, groep 5/6)

Elke theorieles, die volledig voor de groepsleerkracht uitgewerkt is, bestaat uit een korte introductie van het thema. Daarna

moeten de kinderen in de kern op hun voorgestructureerde lesblad verschillende opdrachten maken om zelf (nog) actiever met het thema bezig te zijn. Natuurlijk wordt elke les afgesloten met een korte terugblik op het behandelde thema. Ook is er voldoende achtergrondinformatie beschikbaar, zodat de groepsleerkracht voldoende knowhow heeft

om met het thema aan de slag te gaan. Hieronder volgt een voorbeeld van de theorieles voor groep 5/6 met als thema 'Sportiviteit en respect'.

Een kant-en-klaar voorbeeld van een sportles

Samen ben je sterk (les 5, groep 5/6)

Ook is er binnen dit lespakket per thema een sportles (per leeftijdsgroep) uitgewerkt. Deze sportlessen sluiten dus aan bij de in de theorieles behandelde thema's. Dat betekent dat niet de verschillende sporten, maar juist het thema centraal staat en dat daarvoor

Schrijf als herinnering voor de leerlingen op het bord:

Bij de toneelstukjes letten op:

- wat is sportief?
- wat is onsportief?
- hoe kun je het wel sportief oplossen?

Sportieve situaties zijn:

- voor en na de wedstrijd de scheidsrechter en de tegenstanders een hand geven
- vragen: Hoe was je wedstrijd? Heb je plezier gehad? Waren er weinig overtredingen?
- complimenten geven aan je teamgenoot
- tegenstander na afloop feliciteren met de overwinning en/of bedanken voor het spelen van de wedstrijd
- je bij een spel op het schoolplein aan de spelregels houden.

Onsportieve situaties zijn:

- klagen bij de scheidsrechter
- schelden
- roepende ouders langs de lijn
- vragen: wie is het slechtste van je team/ tegenstander? Of: heb je de tegenstander ook pijn gedaan?
- je bij een spel op het schoolplein niet aan de spelregels houden
- in de klas anderen afleiden tijdens een toets.

Afsluiting

Besprek kort opdracht 1 van het werkblad. Vat de les samen en controleer of de leerdoelen gehaald zijn. Snappen de leerlingen dat sportiviteit en respect belangrijk zijn?

Complimenten geven is ook een vorm van respect tonen. We houden daarom nu een complimentenkring. De leerlingen pakken hun stoel op en gaan zitten in de kring. Iedereen verzint een compliment voor het kind naast zich. Een compliment is altijd positief en gaat over het kind zelf. Complimenten zijn bijvoorbeeld: jij helpt andere kinderen met rekenen, je kan goed voorlezen, je bent aardig want ik mag altijd jouw gum lenen.

Achtergrondinformatie

Sporten geeft veel plezier. Veel kinderen vinden het leuk om wedstrijden te spelen. Natuurlijk wil je graag een wedstrijd winnen. Maar strijden doe je altijd met respect voor de tegenstander. Zowel vooraf als na afloop geef je elkaar een hand. Het is niet het belangrijkste om te winnen, maar om samen plezier te hebben in je sport. Vraag na een wedstrijd liever: 'Hoe was je wedstrijd?' dan 'Heb je gewonnen?'. Sportief, eerlijk spel, gaat over respect hebben voor elkaar. Ook als iemand anders fouten maakt. De scheidsrechter maakt ook wel eens een fout, ook dan moet je de beslissing accepteren. Het heeft te maken met fatsoen en geldt niet alleen in de sport, maar ook daarbuiten, zoals in de klas, op het schoolplein, op een trapveldje of een basketbalpleintje. Als je met respect sport, wint iedereen. Respect is overigens een mooi voorbeeld van de maatschappelijke functie die sport uitoefent. In deze tijd staat eerlijkheid en respect niet bij iedereen vanzelfsprekend hoog in het vaandel.

We vinden dit terug op allerlei vlakken, van de landelijke (en Europese) politiek tot het spelende kind op straat dat geen ontzag heeft voor de politieagent. Sport kan bijdragen om vervlakking van waarden en normen in de samenleving tegen te gaan. Het onderwijs speelt hierin natuurlijk ook een rol. Binnen de lessen in de klas, bij de gymles en in de pauze op het schoolplein vinden dagelijks meerdere conflicten plaats. Als het goed is, leren de leerlingen dan om ondanks het verschil in inzicht vervolgens toch respectvol met de ander om te gaan. Oftewel: je kunt het best met elkaar oneens zijn, maar daarna praat je het uit, geef je elkaar een hand en heb je weer (een beetje) respect voor elkaar. Veel kinderen vinden dit moeilijk, daarom is het een terugkerende oefening. Op school, bij de sportclub en bij het voetbalveldje om de hoek.

FOTO: ANITA RIEBERSMA

Raak of niet

passende sportactiviteiten uitgewerkt zijn. Al deze sportactiviteiten zijn afkomstig uit met de SLO ontwikkelde sportkennismappingsmappen van de sportbonden. Hieronder volgt een voorbeeld van de sportles voor groep 5/6 binnen het thema 'Samen ben je sterk'.

Over de auteur

Jorg Radstake is als opleidingsdocent (lichamelijke opvoeding) aan Calo Windesheim en voor een periode van drie jaar (gedeeltelijk) gedetacheerd als projectleider sport en onderwijs bij NOC*NSF (zie www.nocnsf.nl/sportenonderwijs). ◀

Collega's spelen mooi korfbal

Monokorfbal

Twee teams van vier kinderen spelen tegen elkaar. Doel van het spel is om al samenspelend te scoren op de korf van de tegenstander. Het team dat in balbezit is, is in de aanval. Het andere team is in de verdediging. Het verdedigende team heeft één speler bij de wachtplek staan, zodat het aanvallende team altijd met een speler meer speelt.

Regels:

- er mag niet worden gelopen of gedribbeld worden
- je mag elkaar niet aanraken
- de bal mag niet uit de handen worden getikt/gepakt
- er mag maar één tegenstander tegelijk voor de balbezitter staan. Hij mag het samen spelen moeilijk maken, maar niet zo dichtbij gaan staan dat de balbezitter niet meer kan gooien. Verdedigen op armlengte afstand
- na het onderscheppen van de bal wordt er gewisseld van functie.
- de balbezittende partij begint bij de wachtplek met de bal, gaat samenspeelen naar de korf en probeert te scoren
- van de niet-balbezittende partij moet om beurten één speler bij de 'wachtplek' (staander) staan. De anderen proberen de bal te onderscheppen. Is dat gelukt, dan wordt de bal naar de speler bij de wachtplek gespeeld en wordt de verdedigende partij de (nieuwe) aanvallende partij. De speler die bij de wachtplek staat, moet telkens iemand anders zijn.
- de spelers van een team moeten samen afspreken hoe ze het wisselen op een eerlijke wijze handen en voeten geven.

Vijfbal

De balbezittende partij probeert de bal vlot over te spelen. De niet-balbezitters moeten de bal proberen te onderscheppen.

Regels:

- er mag niet worden gelopen of gedribbeld worden
 - je mag elkaar niet aanraken
 - de bal mag niet uit de handen worden getikt/gepakt
 - er mag maar één tegenstander tegelijk voor de balbezitter staan. Hij mag het samen spelen moeilijk maken, maar niet zo dichtbij gaan staan dat de balbezitter niet meer kan gooien. Verdedigen op armlengte afstand
 - na het onderscheppen van de bal wordt er gewisseld van functie
 - van de niet-balbezittende partij moet om beurten één speler bij de 'wachtplek' (staander) staan
- Beloning:* lukt het om vijf keer over te spelen, dan heeft een team één groot punt. Na één groot punt krijgt de tegenpartij de bal en mogen zij proberen vijf keer over te spelen. Lukt het een team om tien keer over te spelen, dan krijgen ze een bonuspunt. Ze krijgen in dat geval dus drie grote punten.

Pilonbal

Elk team bestaat uit drie spelers, waarbij één van de spelers mag keepen binnen het doelgebied. Een team draagt lintjes, de keeper heeft twee lintjes gekruist om. Probeer via samenspel vanuit het speelveld een van de pilonen om te gooien.

Regels:

- je speelt met beschermd balbezit (= zonder contact en op een meter afstand verdedigen)
- de keeper mag bij balbezit van de eigen partij meespeelen in het speelveld en moet bij balbezit van de tegenpartij terug naar het eigen doelgebied
- na een score wordt de pilon weer rechtop gezet.

Pilonbal wordt gespeeld met teams van drie spelers. Als er negen spelers zijn, maak je drie groepjes van drie kinderen. Ze spelen dan drie wedstrijdjes van drie minuten. Zijn er acht spelers, dan zijn er twee teams en heeft elk team een wisselspeler. In dat geval spelen de twee teams een wedstrijd van negen minuten waarbij de wisselers telkens na drie minuten wisselen.

Ga met de leerlingen als evaluatie in het midden van de zaal in een kring op de grond zitten en praat kort na over hoe het ging. Ging het samenwerken goed? Wat kan er beter? Hebben de kinderen gemerkt dat het sterkste team niet altijd bestaat uit de sterkste spelers? Als je goed samenwerkt, ben je als team sterker! Probeer tijdens het tienbal in de afsluiting weer goed samen te werken. Probeer toe te passen wat je geleerd hebt.

Als afsluitend spel spelen de kinderen op de drie velden parallel naast elkaar het spel tienbal. Op elk veld twee teams van vier of vijf spelers tegen elkaar. Tienbal lijkt erg op vijfbal, dat ze in de kern hebben gespeeld. Nu krijgen ze echter pas een groot punt als er tien is overgespeeld. De variant is dat er nu geen wachtplek is, maar dat er gespeeld wordt met een kameleon. De kameleon is een extra speler. De kameleon speelt mee met het team dat in balbezit is.